

Після присвоєння курсантові офіцерського звання процес правової соціалізації не припиняється. Військова служба як соціальний інститут соціалізуючи впливає на офіцерський склад. Офіцер включається в нові мікро- і макрогрупи, освоює нові соціальні ролі і правові статуси (командир, начальник, фахівець, інженер, педагог, службова особа караулу та добового наряду тощо).

Уявляється, правова соціалізація офіцера Збройних Сил України має бути спрямованою на: а) адаптацію офіцера до специфічних умов діяльності військової організації, освоєння службово-професійних ролей, засвоєння нормативного регулювання всіх сфер військово-службової діяльності; б) інтеграцію всередині контактної соціальної спільності (взвод, рота, колектив офіцерів військової частини, штабу тощо), визначення свого правового статусу в груповому просторі; в) засвоєння правових норм, цінностей, правових традицій тощо, перетворення їх на внутрішні, інтеріоризовані регулятори правової поведінки всередині соціальної спільності; г) орієнтацію в правовому просторі шляхом формування власної системи ціннісних установок, стратегічних життєвих цілей і засобів їх досягнення у багаторівневій перспективі.

Підсумком правової соціалізації офіцера є формування специфічних особистих якостей, необхідних для повноцінного виконання ним обов'язків, пов'язаних із забезпеченням захисту держави.

Богущий П. П.

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри теорії держави і права, кандидат юридичних наук

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Зміст військової служби утворюють її функціональні чинники, серед яких головним виявляється озброєний захист незалежності держави від зовнішніх посягань, забезпечення оборони держави, недоторканості її кордонів, а також захист суспільства від внутрішніх загроз його існуванню. Зовнішня функція держави – захист суспільства від зовнішніх викликів реалізується виключно через військову службу. Відтак, природа військової служби – у публічній діяльності визначеного кола осіб, які є її суб'єктами, щодо захисту держави, а також – в організаційно-правових формах такої публічної діяльності.

Суб'єктами військової служби є фізичні особи – громадяни України, стан здоров'я яких не перешкоджає виконанню обов'язків військової служби. Такі громадяни повинні відповідати вимогам щодо визначеного законом вікового цензу. Окрім цього, далеко не останню роль відіграє свідоме ставлення до військової служби, що проявляється у власному волевиявленні фізичних осіб – суб'єктів військової служби. Захист держави від посягань на її кордони, захист незалежності держави – справа усього суспільства. Проте громадянське суспільство делегує повноваження щодо реалізації функції захисту держави визначеній групі громадян, які мають певну підготовку і мають здатність реалізувати такі повноваження у практичній діяльності.

Механізм делегування повноважень стосовно захисту суспільства від воєнних загроз зовнішнього і, як виняток, внутрішнього характеру не є простим у своєму організаційно-правовому оформленні. Такий механізм заснований на конституційних положеннях, має у своїй основі конституціоналізм військово-публічного примусу, який власне поєднується з можливостями вибору суб'єктів військової служби, їхнім волевиявленням.

Військова служба – це державна служба, а тому держава визначає основні вимоги щодо військової служби, забезпечує підготовку суб'єктів до військової служби, супроводжує усю діяльність, пов'язану з військовою службою. Публічний характер військової служби визначає її аксіосферу, спрямовану на виявлення соціальної (загальносоціальної) цінності безпечних умов існування суспільства.

Окрім публічності, військова служба має чітко визначені інституційні ознаки, що проявляється у діяльності передбачених внутрішнім правом, національним законодавством державних органів – інститутів держави. Повноваження або ж компетенція таких органів зорієнтовані на забезпечення захисту суспільства від зовнішніх і внутрішніх загроз воєнного характеру. Організаційно-правова форма військової служби заснована на організаційних принципах і формах діяльності інститутів держави, до повноважень яких відносяться питання захисту держави.

Основним інститутом держави, який здійснює свої повноваження в оборонній сфері, є Збройні Сили, армія. Саме армія консолідує усі державні зусилля, що спрямовані на забезпечення безпеки суспільства від зовнішніх загроз. Армія стає ядром, основою для утворення Воєнної організації держави, до складу якої входять також органи державної влади, інші передбачені чинним законодавством військові формування, які вирішують завдання захисту держави від зовнішніх та внутрішніх загроз, забезпечуючи у такий спосіб національну безпеку суспільства. Обов'язковим чинником, що впливає на віднесення того чи іншого державного органу до складу Військової організації держави, необхідно вважати функціональну ознаку – виконання завдань щодо попередження та усунення загроз національній безпеці воєнного характеру. Ця важлива обставина формує необхідність військової служби не лише у Збройних Силах, але й в інших державних органах.

Стосовно протидії зовнішнім загрозам, що є функцією армії, спеціальних правоохоронних органів на кшталт Прикордонної служби жодних застережень для вирішення питань щодо військової служби не існує. Проблемним виявляється питання військової служби в інститутах держави, які не виконують зовнішніх функцій, а забезпечують у своєму інституційному існуванні реалізацію внутрішніх функцій держави. Зрозуміло, що основною проблемою є визначення межі можливої реалізації внутрішніх функцій за рахунок особливого режиму, який притаманний військовій службі, а відтак – визначення необхідності військової служби як організаційно-правової форми діяльності державних інститутів, у складі яких перебувають суб'єкти зі спеціальним правовим статусом, тобто військовослужбовці.

Таким чином, ми виходимо на рівень інституційного визначення військової служби, який з необхідністю вимагає вирішення питання щодо відповідної суб'єктної складової, надання суб'єктам військової служби статусу військовослужбовців.

Отже, військова служба є організаційно-правовою формою реалізації визначеними законодавством суб'єктами (військовослужбовцями) повноважень (компетенцій) державних інститутів, які забезпечують захист суспільства від зовнішніх і внутрішніх загроз військового характеру – армії, органів охорони Державного кордону, правоохоронних органів зі спеціальним статусом (Служби безпеки держави, Внутрішніх військ (національної гвардії, жандармерії), Служби (Управління) державної охорони; спеціальних військових формувань (Державної спеціальної служби транспорту) тощо.

Попри наявність певних спільних рис правового режиму військової служби з державною службою, а спільні характеристики тут є необхідними з огляду на загальні ознаки, що притаманні формуванню правового режиму державної служби, військова служба має ті особливості, які характеризують по-перше, військову складову, а по-друге – нормативи виконання обов'язків щодо реалізації військової складової, які характеризуються виключною присутністю наказу та необхідністю виконання вимог військових статутів. Правовий режим військової служби забезпечується військовою дисципліною внаслідок задіяння імперативного метода регулювання військових відносин з чіткими субординаційними ознаками у своїй основі.

Личко В. С.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри теорії держави і права*

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТИ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Статтею 7 Конституції України визначено, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Відповідно до статті 2 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Згідно з частиною 1 статті 5 зазначеного закону, система місцевого самоврядування включає: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.

Органи місцевого самоврядування є важливою ланкою в системі надання правової допомоги в Україні. Серед повноважень органів місцевого самоврядування є надання безоплатної первинної правової допомоги, яка полягає у наданні правової інформації;